

Uvodnik

Može li ispovijest vjere uobličena u pjesmu, priču, dramu, esej, biti književno-estetski vrijedna? Može. Smije li religijsko, metafizičko a estetski vrijedno u umjetnosti riječi biti ugrađeno u književne zbirke, antologije, čitanke, udžbenike, biti predmetom znanstvenih skupova i različitih književnih analiza i vrijednosnih sudova? Smije. Ako za to postoji volja i potpora uvjetovana pozitivnom društvenom atmosferom prema kršćanskim vrijednostima. Nekada se to, do demokratskih promjena 90-ih godina 20. stoljeća, nije smjelo, pa se i nije mogla dokazivati kvaliteta književnosti kršćanske inspiracije. Ili se to činilo tek na rubovima, uz raznolike neprilike ili rizike. Suvremenost nosi slobodu, ali zadržka i nadalje postoji. Još ni danas, 20-ih godina 21. stoljeća, nema cjelovitih povijesti književnosti kršćanskoga nadahnuća, religijsko se i metafizičko i danas preslabo ugrađuje u nove povijesti hrvatske književnosti koje se objavljuju, duhovna književnost, osim sporadično, nije predmetom velikih znanstvenih i stručnih rasprava u javnosti, redovitih objava u nakladništvu, ili spomena bilo gdje u hrvatskom javnom prostoru. Prigodice je, osobito uz blagdane, takav sadržaj dobrodošao, ali ponajprije kao izraz izvanjskosti i cjelokupnoga društvenog i blagdanskog folklor. Kada Božić, Uskrs i Velika Gospa minu, kao da i nadalje ostaje uteg višedesetljetne ideje da ono što je dobro, ali istovremeno sveto u umjetnosti – ne vrijedi. Ponekad se i trivijalizira.

Postojeće objave, zapisi, izvori, a i pamćenje, upućuju na drugačiju stvarnost. Estetski vrijedna književnost kršćanske inspiracije živjela je i itekako živi na cjelokupnom hrvatskom prostoru i izvan hrvatskih granica. Od davnina do danas. Mnogi su znani i neznani autori pjesničke, prozaične, dramske, esejističke izričaje svoje vjere utkali u svoju umjetnost riječi, ali su i mnogi zbog toga bili prešućivani i nepravedno zanemareni. Neki nikada nisu imali priliku objaviti, neki su i prestali pisati, neki su se ostvarili u emigraciji. Osobito se to odnosi na vrijeme komunističkoga progona u drugoj polovini 20. stoljeća. Svejedno, rjeđi je onaj hrvatski književni klasik koji nije bar koju svoju rečenicu posvetio Bogu ili nekom drugom kršćanskom sadržaju iz bogatoga kanona kršćanske simbolike. Činjenica je da hrvatska književnost bez njena umjetnički uspjeloga religijskog, refleksivnog, metafizičkog odvijetka nije cjelovita.

Znanstvenim projektom „Hrvatska književnost kršćanskoga nadahnuća“ tom se raskoraku želi doskočiti. Udruženim snagama Fakultet hrvatskih stu-

dija Sveučilišta u Zagrebu, Glas Koncila i Udruga za promicanje znamenitih Križevčana „Dr. Stjepan Kranjčić“ već gotovo cijelo desetljeće bijenalno, na temelju potpisanog Sporazuma o suradnji, od godine 2014. u Križevcima održavaju znanstveni skup „Hrvatska književnost kršćanskoga nadahnuća“. Stalnom imenu simpozija nadodaje se podnaslov, ovisno o tome koje književno razdoblje organizatori žele na osobit način ponuditi znanstvenicima sudionicima na razmatranje. Parne se godine redovito organizira simpozij, dok se znanstveni radovi sa skupa, nakon provedenoga recenzentskog postupka, objavljuju sljedeće neparne godine u tematski oblikovanom časopisu „Kroatologija“ Fakulteta hrvatskih studija. Dosad je održano pet simpozija, 2014., 2016., 2018., 2020. i 2022., a ova „Kroatologija“ donosi recenzirane znanstvene doprinose s posljednjega križevačkog znanstvenog susreta godine 2022.

Naime, u križevačkoj je Gradskoj knjižnici „Franjo Marković“ u subotu 22. listopada 2022. održan peti znanstveni skup „Hrvatska književnost kršćanskoga nadahnuća – prešućene stranice književnosti u komunističko doba (II)“. Svečanost otvorenja započela je pozdravnim govorom autorice ovoga uvodnika kao predstavnika domaćina. Križevce je predstavila kao jedno od ključnih središta hrvatske duhovne kulture iz kojih Udruga „Dr. Stjepan Kranjčić“ petnaestak godina organizira jedine nacionalne natječeaje i susrete za književnost kršćanske inspiracije tzv. „Književni Kranjčić“ (www.knjizevni.kranjcic.hr) u kratkim književnim žanovima poezije, kratke priče, putopisa, eseja i monodrame za odrasle i tzv. „Dječji Kranjčić“ (www.djecji.kranjcic.hr) u poeziji, prozi i igrokazima te likovnom stvaralaštvu za osnovnoškolce. Okupljene je u ime civilnih križevački vlasti pozdravio križevački gradski pročelnik Krešimir Brunović, a u ime crkvenih vlasti križevački grakokatolički biskup mons. Milan Stipić te izaslanik bjelovarsko-križevačkoga biskupa mons. Vjekoslava Huzjaka križevački župnik preč. Stjepan Soviček. Suorganizatorske poruke u ime Fakulteta hrvatskih studija izrekao je predsjednik organizacijskoga odbora prof. dr. sc. Danijel Labaš, a u ime Glasa Koncila Luka Tripalo. Svečanost otvorenja glazbenim su programom obogatile sopranistica Tea Mudrović i klaviristica Eva Kirchmayer Bilić.

Skup je otvorila Jasna Šego predavanjem „Hrvatska i egzilna stvarnost u pjesmama Antuna Bonifačića“. O drugom egzilnom pjesniku govorila je Dubravka Dubravec Labaš u predavanju „Odjeci talijanskoga kulturnoga i duhovnoga prostora u opusu Viktora Vide“, a niz o emigrantskim književnicima toga razdoblja nastavio je Danijel Labaš predavanjem „Novinar, publicist i knji-

ževnik Luka Brajnović u Hrvatskoj reviji od 1951. do 2000“. O Brajnovićevu stvaralaštvu, ali u časopisu „Osoba i duh“ govorila je Tamara Bodor, dok je Vladimir Lončarević prikazao književno djelovanje emigrantskoga časopisa „Glas Svetoga Antuna“. Emanuela Herceg održala je predavanje o književnim večerima hrvatskoga društva „Kotromanić“ u Beču, a egzilnu tematiku nastavila je Zrinka Podhraški Čizmek predavanjem o emigrantu Nikoli Čolaku i njegovoj knjizi „Iza bodljikave žice“. U svom izlaganju Darko Čokor usporedio je dvije enciklopedije hrvatskoga leksikografa i katoličkoga intelektualca Mate Ujevića. Dio dosad neobjavljenih radova hrvatskoga glazbenika Slavka Modrijana (1909. – 1985.) prvi put je predstavila Eva Kirchmayer Bilić, dok je Dean Slavić u svom izlaganju ponudio novu interpretaciju novele Nikole Šopa iz 1938. godine „Priča o tome kako je moj gradić potonuo“. Poslijepodnevni dio programa započele su Hana Kilijan i Veronika Novoselac prikazom analize tekstova Marice Stanković koje je u vrlo izazovnom razdoblju objavljivala u katoličkoj tiskovini „Dobri pastir“ (1945. – 1946.). Dosad nedovoljno istražen opus katoličkih intelektualki predstavila je Marina Katinić Pleić u predavanju o književnici Sidi Košutić i glazbenici Ivani Lang te Marino Erceg koji je prikazao dio stvaralaštva svestrane novinarke, suradnice Glasa Koncila Smiljane Rendić. O kršćanskoj simbolici u romanu Maka Dizdara „Kameni spavač“ govorio je Boris Beck, a Tea Sesar o poimanju Boga u izabranoj poeziji Ivana Goluba. Anto Barišić izlagao je o renomiranom hrvatskom latinistu i katoličkom teologu Tomislavu Janku Šagi-Buniću i njegovom istančanom osjećaju za hrvatski jezik. Pavo Norac-Kevo izlagao je o časopisu „Hrvatica“ posvećenom hrvatskim iseljenicama, a skup je zatvorio Krešimir Tičić svojim svjedočanstvom o prvoj igranoj emisiji katoličkoga nadahnuća Hrvatske radiotelevizije prikazanoj na Božić 1991. godine. Organizacijski i programski znanstveni su skup potpisali: prof. dr. sc. Danijel Labaš kao predsjednik organizacijskog odbora, Tamara Bodor kao tajnica, te članovi: dr. sc. Matijas Baković, doc. dr. sc. Tanja Baran, prof. dr. sc. Ivo Džinić, izv. prof. dr. sc. Vladimir Lončarević, Branimir Stanić i Luka Tripalo. Potporu skupu dao je Grad Križevci. Detalji su objavljeni na mrežnim stranicama organizatora: www.hrstud.unizg.hr, www.glas-koncila.hr i www.kranjcic.hr.

Većina znanstvenika koja je tada nastupila u Križevcima svoje je izlaganje uobličila u znanstveni članak pa se u ovoj *Kroatologiji* mogu pročitati znanstveni doprinosi književnosti kršćanskoga nadahnuća Dubravke Dubravec Labaš, Danijela Labaša, Tamare Bodor, Vladimira Lončarevića, Emanuele Her-

ceg, Eve Kirchmayer Bilić, Deana Slavića, Marina Ercega, Tee Sesar, Ante Barišića i Pavla Norca Keve. Radovi u časopisu poredani su na isti način kako su prezentirani na znanstvenomu skupu. Njih jedanaest posvjedočilo je o obilju koje kršćanski književni korpus nosi i koje bi vrijedilo uobličiti u veliki sveučilišni znanstveni projekt kojim bi se cjelovitije pripomoglo premošćivanju umjetno stvorenoga diskontinuiteta u hrvatskoj književnosti i kulturi općenito, daleko snažnije nego što to sâm znanstveni skup može.

naslovna doc. dr. sc. Tanja Baran,
predsjednica Udruge za promicanje znamenitih Križevčana
„Dr. Stjepan Kranjčić“
i
članica Organizacijskog odbora znanstvenoga projekta
„Hrvatska književnost kršćanskoga nadahnuća“